ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 39

Felsőfokú közgazdászképzés a bolognai folyamat elvárásaiban a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen

PÉTER GYÖRGY – PÉTER ANDRÁS

Ma Európában az oktatás korszerűsítésének a reformja megy végbe. Melyek azok a folyamatok, amelyek szükségessé teszik és napirendre tűzik az átalakítást?

Az egyetemi oktatás stratégiáját a jelenkor alapvető folyamatai, a XXI. század kihívásai határozzák meg. Ebben az összefüggésben a jelenkori tudományos-műszaki forradalom térhódítása, a harmadik ipari forradalom kibontakozása, ezen az alapon az intenzív gazdasági fejlődés felgyorsulása és a gazdaságok szerkezeti átalakulása fejezik ki a mai gazdasági globalizáció alapvető irányait. Az a nemzetközi versengés, amely a felsorolt területeken megy végbe, mindenekelőtt Japánt, bizonyos lemaradással az Észak-amerikai Egyesült Államokat hozta ki győztesnek, jelezve ugyanakkor Európa hátrányát ebben a vonatkozásban.

Nem véletlenül figyelt fel Európa helyzetére a kérdés számos tudományos szakértője. Lothar Späth *Európa álma* című munkájában már a 90-es években megállapította, hogy Európának, aki a világnak a természettudományt, a modern technikát, a felvilágosodást és az individualizmust adta, ma már meggyengült és megromlott a pozíciója a globális versenyben, és ha nem vigyáz, a XXI. században könnyen műszaki és kulturális múzeummá válhat.

Így került előtérbe az integrált Európa eszméje, amely ma 25 (nemsokára 27) állam közel 500 millió lakossal egységesen képes fellépni a nemzetközi gazdasági versenyben.

Az új kihívásokra meghatározó az a válasz, amelyet az Európai Tanács 2000 márciusi értekezlete adott, s mely szerint a legfontosabb cél, hogy „2010-re Európa legyen a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdasága, amely képes a fenntartható gazdasági növekedés elérésére, egyre több és jobb munkalehetőség, nagyobb társadalmi kohézió megteremtésére". A lisszaboni határozatot követően az Európai Tanács 2001-ben a göteborgi fejlesztési stratégiát dolgozta ki, amelyben a fenntartható gazdasági növekedés továbbfokozását és a versenyképesség erősítését helyezte előtérbe.

Ebben a gazdaságfejlesztési stratégiában a tudásalapú gazdaság kialakítása a meghatározó. Ez azt jelenti, hogy tekintettel a természeti tényezők szűkülésére, a fejlesztésben a humántényezők válnak döntővé, amelyben a tudás a gazdasági növekedés motorját jelenti. A fejlett világ viszonylatában is, az OECD országainak hosszú távú gazdaságfejlesztési stratégiájában is kifejeződik ez a változás, ahol a műszaki tőkével szemben ugyancsak a humántőke és ennek keretében a tudástőke létrejötte és felhasználása fejezi ki a gazdasági fejlődés meghatározó tényezőjét.

ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 40

A világgazdaság minőségi átalakulásából az oktatás sem maradhat ki. Egyik legfontosabb célkitűzés a tudásalapú gazdaság létrehozásában Európában jelenleg a bolognai folyamatban kifejeződő oktatáspolitikai alapelvek kidolgozása és követése.

Ismeretes, hogy l998. május 25-én a francia, brit, német és olasz oktatási miniszterek fogalmazták meg a Sorbonne-i Nyilatkozatot, amelyben az európai felsőoktatási rendszer harmonizációját határozták el, kihangsúlyozva a tudás Európájában a tanítás és tanulás összehasonlító kereteit és rendszerét, hogy ezzel lehetővé tegyék a diplomák kölcsönös elismerését.

Ezután l999. június 19–20. között 29 európai ország oktatási minisztereinek a Bolognai egyetemen elfogadott Nyilatkozata fektette le az Európai Felsőoktatási Térség létrehozását 2010-ig, és ugyanakkor meghatározta a rendszer alapelveit. A dokumentum tartalmazza az egymásra épülő többciklusú felsőoktatási struktúra bevezetését, az oktatói-kutatói munka mobilitását biztosító feltételek megteremtését, a felsőoktatás minőségének javítását. A Nyilatkozat aláírói ugyanakkor elhatározták, hogy az elért eredményeket kétévenként értékelik és az előálló szükségletek által megkövetelt új feladatokat állapítanak meg.

Ezt követően a Prágai Nyilatkozat az Európai Felsőoktatási Térség további teendőit állapította meg, amelyben kihangsúlyozták az élethosszig tartó permanens tanulás fontosságát és oktatás minőségének továbbfejlesztését.

A 2003. szeptember 19-i berlini értekezleten 33 európai ország képviselői az Európai Kutatási Térség létrehozásáról döntöttek, amelyben a felsőoktatás tudományos kutatói munka stratégiáját határozták meg. Ugyanitt pontosították a háromciklusú felsőoktatás struktúráját is.

2005 májusában a Bergenben 45 ország miniszterei képviseletében megtartott értekezlet a minőség továbbfejlesztését hangsúlyozta és a minőség biztosítását garantáló és ellenőrző testületek létrehozását határozta el.

A bolognai folyamat során megállapított alapelvek és teendők teljesítésével az egyetemek valóságos tudásközpontokká kell váljanak. Ugyanis a tudásalapú gazdaság létrehozásában az egyetemek a legátfogóbb, legintenzívebb, legigényesebb feladatokat teljesítik. A tudásalapú gazdaság megteremtésének stratégiáját, létrehozásának elméleti alapjait a közgazdaság-tudomány dolgozza ki és fogalmazza meg, amelyben az egyetemeken folyó tudományos kutatás és oktatás kiemelkedő szerepet tölt be. A kutatók és oktatók azzal az igénnyel kerülnek szembe, hogy képesek legyenek a magas szellemi tőkével rendelkező szakemberek kiképzésére. Ugyanis a termelési, szolgáltatási folyamatokban ma a befektetett szellemi hozzáadott tőke mértéke és színvonala jelenti a meghatározó tényezőt. Az előző időszak nyersanyag- és energiaigényes termelésével szemben jelenleg a növekvő tudásigényes szolgáltatások tényezőire tevődik a hangsúly. A tudásalapú gazdaságban az anyagot, az energi-

ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 41

át és az izomerőt kiszorítják a szellemi javak, a készségek kifejlődésével létrejövő kreatív gondolatok, ötletek, tudományos alkotó ismeretek, a tudásintenzív folyamatok.

Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke, a Nagyváradi Partiumi Egyetemen tartott előadásában is hangsúlyozta, hogy olyan termékek és szolgáltatások előállítása válik fontossá, amelyek növekvő szellemi hozzáadott tőkeértéket fejeznek ki és kifinomuló szükségleteket elégítenek ki. A mai termelés és szolgáltatás tehát lényegében kiművelt humántényező-ráfordítást jelent, ahol a tudástőke meghatározó elem.

A bolognai folyamat néven elindult európai felsőoktatási reform szerint az oktatás a vertikálisan egymásra épülő 3 éves alap (bachelor) képzéssel kezdődik, erre épül a 2 éves mesteri fokozat, és a 3 éves doktorátussal fejeződik be. A piramis alakban felépülő oktatási struktúra egyrészt a képességek szelekcióját próbálja kihozni, másrészt gyakorlat- (piac-) orientált szükségleteket igyekszik kielégíteni. Itt mindenekelőtt azt vesszük észre, hogy a tulajdonképpeni licenciátus képzés ideje a legtöbb szaknál, a felsőfokú kögazdászképzésben is 4 évről 3 évre csökkent. Egyes vélemények szerint az új rendszerben nem annyira az oktatás hossza, hanem annak minősége és gyakorlati haszna a lényeges. Az új szisztémával a klasszikus oktatás egyes hiányosságát próbálják pótolni, ahol a fiatalok sokszor többet tanultak a múltról, mint a jövőbeni fejlődés által meghatározott elvárásokról. Az Education for New Millenium szellemében az oktatásban a jövő kell uralkodjék, amelyben a korszerűség, a hatékonyság és finalitás meghatározása váljék lényegessé.

A bolognai határozat és az azt követő irányelvek csupán az általános keretet határozzák meg a felsőoktatás reformjában, ennek véghezvitelét minden csatlakozó ország nemzeti sajátosságai szerint konkretizálják és valósítják meg.

A reformot megelőzően a magyar nyelven folyó felsőfokú közgazdászképzés a Tőkés László püspök úr védnökségével létesített és működtetett Partiumi Keresztény Egyetemen eleinte az 1990-ben létesült Sulyok István Főiskola keretében az 1955–1956-os tanévben indult el közgazdász – egyházi intendáns képzés formájában. Ez az oktatási forma a főiskola egyetemmé válásával 2000-ben Management szak néven működik ideiglenes minisztériumi jóváhagyással. Ugyancsak ideiglenes akreditációval jött létre 2000-ben a Kereskedelem, Turizmus és Szolgáltatások Gazdaságtana szak, amelynek végzős hallgatói az idén államvizsgáznak.

A közgazdászképzést nem csupán extenzíven, hanem mélydimenzióban, minőségileg is fejlesztettük. Ezt jelentős mértékben segítették elő a tanáraink által szerkesztett egyetemi jegyzetek, példatárok és egyéb segédeszközök. Így például Dr. Kovács Béla gazdaságmatematikából, Dr. Péter György – Kinter Tünde – Pajzos Csaba makroökonómiából, Kánya Hajnalka a marketing alapjairól, Dr. Farkas Sándor gazdaság- és tudománytörténetből jelentettek meg jegyzeteket. A legfontosabb tárgyakat magasan képzett professzoraink, do-

ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 42

censeink, adjunktusaink oktatják. Az a tény is hozzájárul az oktatás minőségéhez, a szemináriumi tevékenység javításához, hogy a fiatal tanerők az országban vagy külföldön doktorálnak és alapos tudással, valamint megfelelő tapasztalattal rendelkeznek. Az oktatást nem csupán globálisan, valamennyi hallgató részére, hanem szelektíven is megszervezzük, és ápoljuk legjobb képességű diákjaink kreativitását is.

Oktatói munkánk sikerét és a közgazdasági szakoktatás jövőjét egyetemünkön az utóbbi 6 évben elért eredményeink támasztják alá, mindenekelőtt végzős hallgatóink államvizsgasikerei.

A közgazdászképzés összesített adatait a Partiumi Keresztény Egyetemen a következő táblázat tartalmazza :

Szak	Iskolai év	Abszolvensek	Államvizsgáztak	Egyetem
Intézményi Management	1999–2000	13	13	Babeş–Bolyai TE
	2000–2001	25	25	
Management	2001–2002	22	15	
	2002–2003	20	19	
	2003–2004	34	20	
	2004–2005	57	56	Temesvári TE
Összesen			**148**	
	2005–2006	39		
K.T.Sz.egységek	2005–2006	25		
Összesen		**235**		

Amint az adatokból is kitűnik, az l995–2006-os időszakban a közgazdasági szakon összesen 235 hallgató végzett, és ebből 2005-ig 148-an sikeresen államvizsgáztak. Ezzel rendszeresen túlteljesítettük az akkreditációs feltételeket. A Management szakon a 2002–2003-as és a 2004–2005-ös tanév végzettjei közel száz százalékban sikeresen államvizsgáztak, és így kitűnően teljesítették a követelményeket.

Abszolvenseink rövid időn belül el is helyezkedtek, közülük többen már tanulmányaik idején megfelelő álláshoz jutottak és derekasan meg is állják a helyüket a gazdasági életben. A legtöbbjük Nagyváradon és környékén, általában a Partiumban vállalt munkát, és számos nálunk végzett diák felelős beosztásban dolgozik. Ezzel még egyszer bebizonyosodik, hogy hamisnak bizonyul az a felfogás, amely szerint a magyar nyelven végzett közgazdász fiatalok nem képesek megállni a helyüket a gyakorlatban, ha nem románul tanulnak.

Az Alkalmazott Tudományok Kar keretében folyó színvonalas közgazdászképzés céljából az egyetem igyekezett nagy tekintélyű egyetemi tanárokat meghívni és alkalmazni. A kolozsvári Babes–Bolyai egyetemről átjött és alapállásban nyert alkalmazást Dr. Furdek Mátyás docens, Dr. Péter György professzor, Dr. Nistor Ioan professzor, Dr. Biró András docens, Dr. Farkas Sándor docens. Ugyancsak a kolozsvári egyetemről társult tanári minő-

ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 43

ségben dolgozott Dr. Fazakas József professzor, a budapesti Károlyi Gáspár Református Főiskoláról Dr. Raffai Ernő docens és Dr. Kolozsi Jenő professzor a kolozsvári egyetemről. Ugyanilyen minőségben végez oktatói tevékenységet Dr. Kovács Béla professzor a Temesvári Műszaki Egyetemről és Dr. Cosma Dorin professzor a Temesvári Egyetem Közgazdasági karáról. Óraadóként tanít Dr. Csetri Elek professzor a kolozsvári Babes–Bolyai Egyetemről, Dr. Veselényi Tibor docens a Nagyváradi Állami Egyetemről, Dr. Neményi Ágnes docens a kolozsvári egyetemről, Drd. Neményi József a Bukaresti Vesenytanácstól. Óraadóként tanít Bors Violetta, Florián Gyula, Kovács Csaba, Benedek Klára, Nagy Csaba és Szakáli István.

A kar vezetősége különös figyelmet fordított a fiatal tanerők képesítésére és előléptetésére. Alapállást töltenek be Drd. Zakota Zoltán adjunktus és Drd. Szász Erzsébet adjunktus. Kiváló teljesítményt nyújtanak mind a didaktikai munkában, mind a tudományos kutató tevékenységben és végleges alkalmazást nyertek Drd. Kánya Hajnalka tanársegéd, Drd. Kinter Tünde tanársegéd, Drd. Pajzos Csaba tanársegéd, Ms. Péter András gyakornok és Drd. Nagy Edit gyakornok.

Egyetemünkön az oktatás hátterét a jól felszerelt infrastruktúra biztosítja. A református egyház és a magyar állam támogatásával didaktikai és szociális célokat szolgáló, tanári lakásokat biztosító új, modern objektum épült. A felújított Arany János kollégium civilizált feltételeket biztosít diákjaink elszállásolására. Többezer kötetes szakkönyvvel, folyóirattal ellátott egyetemi könyvtárral, megfelelő tantermekkel, gazdagon felszerelt, korszerű laboratóriumokkal rendelkezünk.

A bolognai folyamat során Romániában is a felsőoktatás valóságos reformja kezdődött el. A 2005/88-as kormányhatározat értelmében a 2005–2006-os tanévben kötelezően bevezették a háromciklusú rendszerben az alapképzést, a licenciátust. A határozat a feladatot csupán általánosan fogalmazza meg, a továbbiakban az egyetemek felelősek a teendők pontos megállapításában, hogy azok a legjobb eredménnyel teljesíthetők is legyenek.

A bachelort, vagyis az alapképzést a folyó iskolai évben a Nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen is elkezdtük. Ebben a rendszerben a 2005–2006-os tanévben a Management szakon 79-en, a Kereskedelem, Turizmus és Szolgáltatások Gazdaságtanának szakán 80-an nyertek felvételt. A 2006–2007-es iskolai évre mindkét szakon 75–75, összesen 150 helyet hirdettünk meg.

Az új szisztémában beinduló oktatás bevezetésére megteremtettük a szükséges feltételeket. A csökkentett képzési időnek megfelelő hallgatócentrikus tanterveket és programokat dolgoztunk ki és alkalmazunk, meghatároztuk a kötelező és fakultatív tárgyakat, és az oktatásban hangsúlyt helyezünk az ismeretek alapos elsajátítására, megértésére és gyakorlati hasznosítására. A készségek kifejlesztése céljából a nyár folyamán szakunkon a gazdasági és társadalmi egységekben szakmai gyakorlatot szervezünk.

ujforum_52_j.qxp 5/31/2006 2:43 PM Page 44

Egyetemünkön kiemelkedő terület a fiatalok nevelése. Tekintettel intézményünk keresztény jellegére és az anyanyelven folyó oktatásra, bevezettük a keresztény etika és a magyarságtudomány tanítását. Az oktatás korszerűsítésével, a formatív oktatás meghonosításával és a hatékony neveléssel azt akarjuk elérni, hogy egyetemi hallgatóink készségeik maximumát nyújtsák mind a tanulásban, mind a gyakorlati munkában.

Az Oktatási és Kutatási Minisztérium által kiadott 2005/3928-as rendelete értelmében, folyó iskolai évben elvégeztük és napirenden tartjuk mind tanszéki, mind kari szinten tevékenységünk önértékelését, és minőségbiztosítás céljából évi jelentésben tüntetjük fel a megvalósításokat és a további feladatokat. Arra törekszünk, hogy a végleges akkreditálással párhuzamosan szakunk megfelelő minősítést nyerjen el ahhoz, hogy ne csupán a licenciátusra, hanem a mesteri képzésre is feljogosítsa.

Összhangban a fejlett világban és a román társadalomban is kibontakozó tendenciákkal, a Partiumi Keresztény Egyetemen és ennek keretében a közgazdasági szakon is egy olyan jövőképet kifejező fejlesztési curriculumot dolgoztunk ki és követünk, amelyben az elkövetkező tíz évben egyetemünket olyan tudásközponttá, képzési és kutatási intézménnyé óhajtjuk fejleszteni, amely a magas szellemi tőkének birtokában rendelkező szakemberek kiképzésére hivatott.